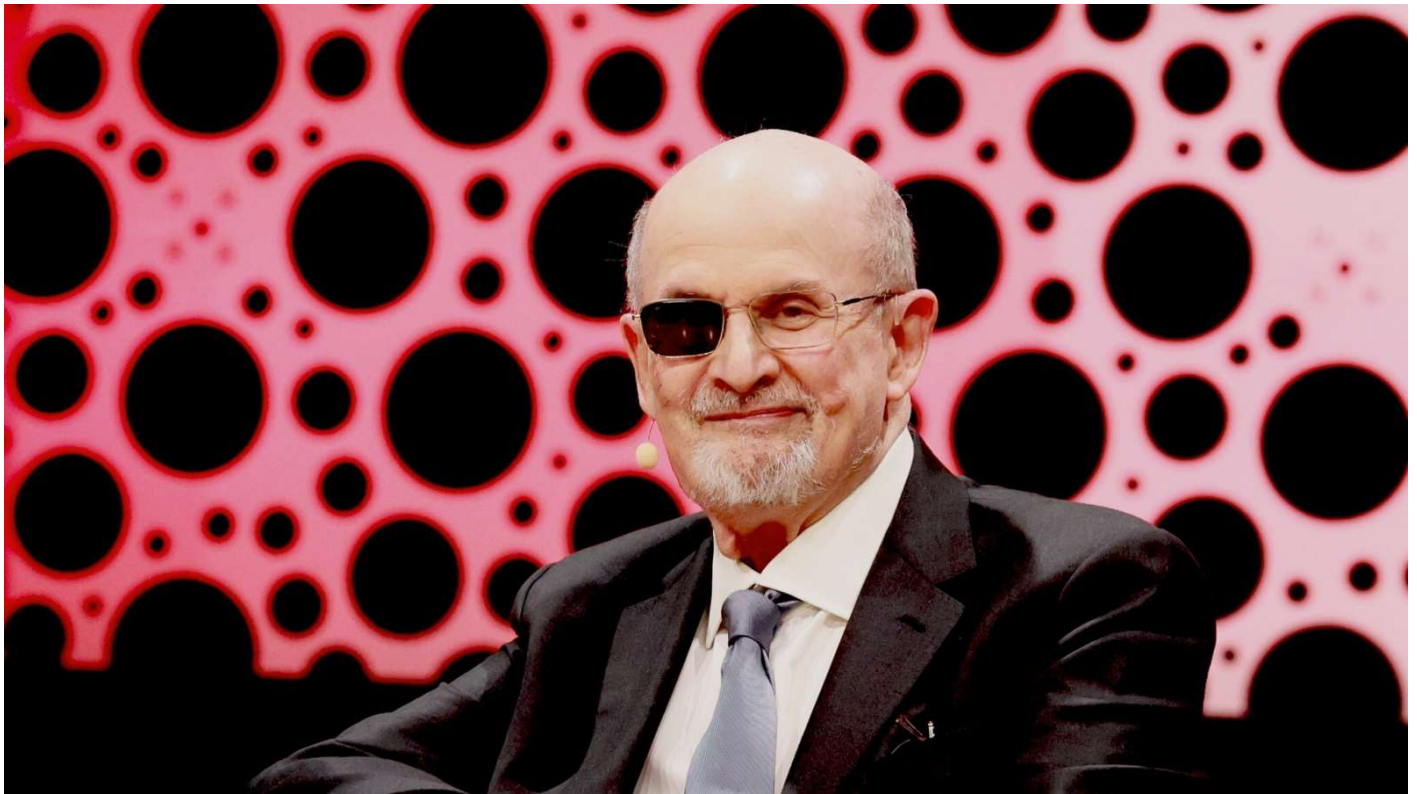

Salman Rushdie hylder mod og kærlighed i ny bog om livsforandrende overlevelse

Salman Rushdie fotograferet på en bogmesse i 2023. Foto: Wikimedia Commons

Flemming Kloster Poulsen
20.04.2024

KULTUR // BOGANMELDELSE – I sin nye bog *Kniv* fortæller Salman Rushdie en yderst livsbekræftende historie om kærlighedens helbredende kraft og sin egen mirakuløse overlevelse, skriver Flemming Kloster Poulsen. På trods af det traumatiske mordforsøg, han var offer for i 2022, fortryder Rushdie intet og kæmper fortsat for at genskabe verden.

Kniv – Betragtninger efter et mordforsøg

Forfatter: Salman Rushdie

Oversat af: Johannes Riis

Forlag: Gyldendal. 240 sider. Udkom d. 16. april 2024.

Der er mindst tre gode grunde til at læse denne bog. For det første fordi den fortæller en dybt bevægende personlig historie om kærlighedens helende kraft, når det gælder at overleve et traumatisk tab. For det andet fordi det er en påtrængende historie om, at prisen for ytringsfrihed og kulturel forskellighed i vores aktuelle verden kan være

tårnhøj. For det tredje fordi det er en historie om fortællingens og litteraturens evne til at være en kniv, der skærer igennem og genskaber verden.

Mordforsøget på Rushdie

Bogen er skrevet i et letlæst fortællende sprog og begynder i New York ved et forfatterarrangement i august 2022. Her angreb en 24-årig mand (i bogen blot kaldet A) den 75-årige Salman Rushdie med en kniv og forsøgte at myrde ham med adskillige stik i brystet og hovedet.

Hårdt såret blev han bragt på hospitalet, og de første dage kunne han kun kommunikere ved at vippe med sine tæer, ingen vidste, om han ville overleve. Vi får et direkte indblik i de alvorlige fysiske skader i hånden, brystet og især det højre øje. Og ikke mindst får vi et indblik i, hvor livsforandrende traumet var, både for hans daglige liv, men også for selvforståelsen og fremtidsplanerne.

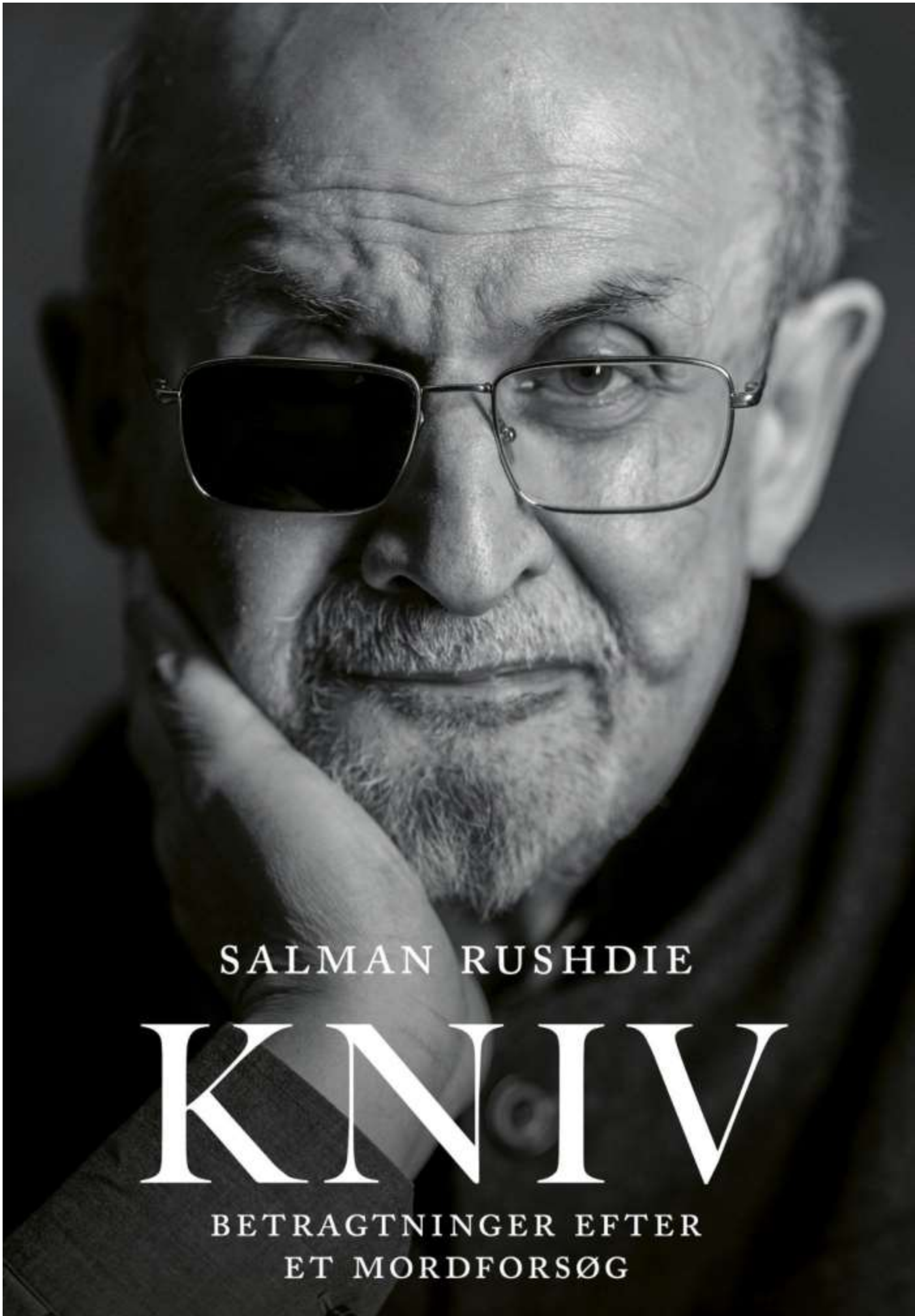
“I religionens sted sætter Rushdie kunst og litteratur, og det forstår man godt, da han har haft sit rigelige besvær med religiøse profeter, som han siger med et skævt smil

Det traumatiske tab er udgangspunktet for Rushdies fortælling om at overleve ulykken og i stor taknemmelighed finde vej tilbage til livet og en næsten normal hverdag. Derfor giver det god mening, at bogen er “tilegnet de mænd og kvinder, der reddede mit liv.”

Kærlighedens kraft

Hvad bringer ham tilbage til livet? Det gør lægernes og sygeplejerskernes fagligt fremragende arbejde med f.eks. operation af hans øje og genoptræning af hans hånd. Mange af dem er nævnt med navn. Men centralt i fortællingen står også den menneskelige støtte med “genoptræning af bevidstheden og ånden,” som kom fra familie og venner.

Hans hustru Eliza (som selv er en veletableret forfatter og fotograf) spiller en central rolle, og det er i sig selv en smuk kærligheds- og ægteskabshistorie. Da de fem år tidligere mødte hinanden for første gang, var Rushdie så forblændet af hende, at han kom til at gå imod en glasdør, hvor han faldt og smadrede sine briller. Siden da har de været sammen, og de blev gift i 2021. Under hele forløbet fra attentatet til næsten fuld helbredelse er hun ved hans side med sin kærlighed, og Salman er uendelig taknemmelig for hendes støtte hele vejen.

SALMAN RUSHDIE

KNIV

BETRAGTNINGER EFTER
ET MORDFORSØG

Også støtten fra familie og venner spiller en stor rolle i hans helbredelsesproces, ikke mindst to sønner fra tidligere ægteskab. Det går igen i bogen, hvor stor betydning det har at have sine nærmeste omkring sig i en så vanskelig situation. “Mange sagde også, at de bad for mig. Selvom de vidste, jeg er en gudløs stymper,” skriver han med et glimt i det raske øje.

Rushdie nævner også hilsner fra officiel side. Præsidentparret Jill og Joe Bidens uforbeholdne støtte. Og Macron på Frankrigs vegne. Men den britiske Boris Johnsons halvhjertede floskler kan han kun trække på skuldrene ad. Derimod takker han for støttearrangementer i bl.a. Danmark og skriver:

“Når man er døden nær, kan man føle sig ensom. I sådan en tid er venlige ord trøstende og styrkende. De får en til at føle, at man ikke er alene, at man måske ikke har levet og arbejdet forgæves.”

Ytringsfrihed og religionskritik

Rushdies navn er næsten blevet synonymt med kampen for ytringsfrihed. Selvom han foretrækker at være kendt for sit forfatterskab, står han klart fast på ytringsfrihedens principper. Han afviser aldeles at angre eller fortryde *De sataniske vers*, som mange gennem tiden har anbefalet, bl.a. den tidligere præsident Jimmy Carter. Han står ved hvert komma, og han er stolt af, hvad han har præsteret.

Siden fatwaen i 1989 har han i årevis måttet leve i skjul, bruge livvagter og have et begrænset privatliv, men har samtidig insisteret på sin ret til at færdes og tale frit. Attentatet føjer endnu et dramatisk kapitel til denne fortælling.

“I løbet af bogens 234 sider viser det sig, at han nu som 77-årig ikke blot har overlevet, men stadig har masser af kampkraft og et ukueligt gå-på-mod til endnu et kapitel i livet

Samtidig gentager han, hvad han ofte har udtrykt, nemlig sin dybe modstand over for alle totalitære regimer, hvad enten de er religiøst eller sekulært funderede, herunder også Trumps vanvid. Hvis man er bange for konsekvenserne af det, man siger, så er man ikke fri. Og, hævder han, det er kunstens opgave at udfordre ortodoksien. Uden kunsten ville vores evne til at tænke og forny vores syn på verden visne og dø.

Også Gud får en kommentar. Det gælder om at skelne mellem privat religiøs tro og offentlig politiseret ideologi. Rushdies religionskritik retter sig særligt mod

middelalderlig religion, der bevæbner sig med moderne våben, som det f.eks. sker inden for islam.

Men samtidig vedgår han også sin prægning fra kristen kunst og musik, glæden ved f.eks. Det Gamle Testaments Salme 30 og Det Sixtinske Kapels skønhed, ligesom deres hinduistiske og muslimske modparter.

”Hvilket altsammen ikke gør mig til troende. Min gudløshed forbliver intakt.”

Sproget er en kniv

I religionens sted sætter Rushdie kunst og litteratur, og det forstår man godt, da han har haft sit rigelige besvær med religiøse profeter, som han siger med et skævt smil. Han skriver, at ligesom en kniv kan bruges til at dræbe, sådan har litteraturen også evne til at være en kniv, der skærer igennem, ja “sproget er den kniv, der kan genskabe og genvinde verden.”

Bogen er i sig selv et vidnesbyrd om, at ord kan være en kniv, der skærer igennem. Selvom han ikke bryder sig om at tænke på det at skrive som terapi, så har det været en hjælp for ham at skrive bogen som et vidnesbyrd om hans overlevelse og en protest mod hadet og volden. “Ordene er de eneste sejrherre,” som det hed i hans seneste roman, *Sejrens By*.

Det eneste kapitel i bogen, som jeg synes virker uinteressant, er en fiktiv dialog mellem Rushdie og gerningsmanden A. Den unge gerningsmand havde kun læst ganske få sider af Rushdie, men var overbevist om, at der var god grund til at myrde ham. Det er nemt at forstå, at Rushdie er optaget af hans motiver og tankegang, og hvilken dom han får. Og den fiktive dialog giver sikkert god mening som en del af hans personlige krisebearbejdning, men jeg synes, den falder ved siden af i bogens sammenhæng.

Hyldest til mod og kærlighed

Bogens kerne er, at hadet får svar på tiltale og bliver overvundet af kærligheden. Rushdie skriver:

“Vi har i os både muligheden for at myrde en gammel fremmed mand uden grund, motiøns ondskab. Men vi indeholder også modgiften mod den sygdom: Mod, uselvskhed, viljen til at sætte sig selv på spil for at redde den gamle fremmede mand, der ligger på jorden.” Og Rushdie hylder alle dem, der har mod og vilje til at sætte sig selv på spil for at redde andre.

Tilsammen er det en ualmindelig livsbekræftende bog om “det mirakuløses pludselige indtrængen i tilværelsen hos én, som ikke troede, det mirakuløse fandtes.” Rushdie burde være død. Men han er i live, og i løbet af bogens 234 sider viser det sig, at han nu som 77-årig ikke blot har overlevet, men stadig har masser af kampkraft og et ukueligt gå-på-mod til endnu et kapitel i livet. Det er godt nyt og i egentligste forstand en livsbekræftende hyldest til modet og kærligheden.

Læs også Flemming Kloster Poulsens anmeldelse af Rushdies roman, *Sejrens by* (2023), [her](#).

ekstremisme

kærlighed

religionsfrihed

Salman Rushdie

Ytringsfrihed

Flemming Kloster Poulsen

Flemming Kloster Poulsen er forfatter, fortæller og præst i Den danske Kirke i London. Før dette var han sognepræst ved Sankt Mortens Kirke i Randers. Gennem mange år har han optrådt som fortæller og foredragsholder, og han har skrevet en række bøger...

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →

Ja tak, send mig POV Weekend

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at bidrage til vores arbejde? Bliv medlem her →

25 kr./md.

50 kr./md.

100 kr./md.